

บ้านผีสิงราชัน กาญจนระวีช

ได้มีการก่อตั้งจดทะเบียน บริษัททุ้งคาฮาเบอร์คอมปานีโนโลอาบิลิตี้ ขึ้นที่เมืองเมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2453 เพื่อที่จะเปิดเหมืองที่บริเวณศาลากลางทุ้งคาเดา ซึ่งเดิมเป็นบ้านของเจ้าเมือง คือ พระยาภูเก็ (ทัต) ผู้ริเริ่มสร้างตำบลทุ้งคาให้เป็นศูนย์กลางของการปกครองเกาะภูเก็ต ถึงแม่พระยาภูเก็ (ทัต) จะเป็นผู้ขยายการทำเหมืองแร่ดีบุกออกจากกะทู้ไปยังที่ราบที่ตำบลทุ้งคา หลอยงและท่าแคว้ง แต่ก็ปรากฏว่าที่บริเวณบ้านของตนเองนั้นก็เป็นที่แห่งแร่ดีบุกที่อุดมสมบูรณ์ที่สุดแห่งหนึ่งในเกาะภูเก็ต เพราะหลักฐานต่อมาแสดงว่า บริษัททุ้งคาคอมปานี ได้เริ่มเดินเรือขุดในบริเวณศาลากลางทุ้งคาเดิม เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ. 2454 และได้เลิกขุดเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2463 (ค.ศ. 1920) รวมแล้วขุดดินได้ 5 ล้านลูกบาศก์หลาเศษและได้สินแร่ดีบุก 7,679 ตัน ในการขุดแร่ดีบุกในบริเวณศาลากลางทุ้งคานี้ บริษัทได้จ่ายเงินชดเชยเป็นค่าก่อสร้างที่ทำการรัฐบาลขึ้นใหม่ซึ่งเป็นศาลากลางจังหวัดภูเก็ตในปัจจุบัน กล่าวกันว่าเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็กที่เปิดใช้เป็นหลังแรกในประเทศสยาม ในเรื่องนี้ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพได้ทรงเขียนรายงานไว้ว่า โ พระยารัษฎานุประดิษฐ์ สามารถสร้างเมืองภูเก็ตขึ้นใหม่ได้ทั้งเมืองด้วยอุบายอย่างน่าอัศจรรย์ ด้วยบริเวณบ้านพระยาภูเก็ซึ่งเป็นของหลวงและอาศัยใช้เหยาเรือนของเดิมเป็นที่ว่าการมณฑลและที่พักของข้าราชการอยู่นั้น เป็นที่มีแร่ดีบุกอยู่ใต้ดินเป็นอันมาก เมื่อขุดแรกตามที่ใกล้เคียงหมดแล้ว ก็เหลืออยู่ตรงที่ตั้งบริเวณสถานที่รัฐบาล มีบริษัทฝรั่งมาถามว่าถ้ายอมให้ค่าคอมเม้นชั่นตามสมควร รัฐบาลจะอนุญาตให้ขุดแร่ตรงนั้นได้หรือไม่ พระยารัษฎานุประดิษฐ์มาบอกหม่อมฉันว่า โชคดีมาถึงแล้ว ขออนุญาตขายที่บริเวณรัฐบาลเอาเงินสร้างสถานที่สำหรับราชการต่าง ๆ กับทั้งที่อยู่ของข้าราชการขึ้นใหม่ให้สมสมัย หม่อมฉันก็กราบบังคมทูลขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ตามประสงค์ พระยารัษฎานุประดิษฐ์ไปเลือกที่ใหม่ซึ่งปรากฏอยู่ทุกวันนี้ทั้งเมือง โดยมีต้องจ่ายเงินพระคลังและยังมีกำไรต่อไปด้วย ลงตามสัญญาว่าขายแร่ดีบุก เมื่อบริษัทขุดแร่ดีบุกหมดแล้วต้องคืนที่ดินนั้นให้รัฐบาล โดยไม่เรียกค่าชดเชยอย่างใด ฯลฯ รัฐบาลยังได้เงินค่าภาคหลวงมากขึ้นจากการทำเหมืองแร่ในที่นั้นอีกโสดหนึ่งโ

ย

เมืองใหม่ที่พระยารัษฎานุประดิษฐ์สร้างขึ้นนั้นเรียกกันว่า บางजू นอกจากอาคารสถานที่ราชการตลอดจนที่พักแล้ว เจ้าคุณเทศายังได้ชักชวนให้ชาวต่างประเทศไปอยู่ในเมืองนี้ ผู้จัดการใหญ่บริษัททุ้งคาฮาเบอร์ ก็ได้ตอบสนองนโยบายของท่านโดยขอซื้อที่ดินจากสมุหเทศาภิบาลมณฑลภูเก็ต โดยมีหนังสือสำคัญเป็น โฉนดเลขที่ 2191 เนื้อที่ประมาณ 8 ไร่ 2 งาน 11 ตารางวา ที่ถนนดำรง ตำบลสินโน ไว้เป็นที่สร้างบ้านพักของบริษัท ทั้งที่บริษัทมีที่ดินและบ้านพักบริเวณชายทะเลอยู่เพียงพอแล้ว ตรงกันข้ามกับที่ดินของบริษัททุ้งคาฮาเบอร์ ทางราชการได้สร้างบ้านตึกสองชั้นในอาคารราชาเตอร์ดเขาไซ้เป็นที่พักของผู้จัดการ นอกจากนั้นในบริเวณใกล้เคียง (ศูนย์ศึกษานอกโรงเรียนในปัจจุบัน) ยังมีตึกซึ่งทางราชการให้บริษัทก่อสร้างและบริษัทก่อสร้าง และบริษัทก่อสร้างเขาไซ้เป็นบ้านพักผู้จัดการอีกด้วย

เนื่องจากบริเวณเมืองใหม่ที่บางजूนี้ เป็นที่ดินของทางราชการเกือบทั้งหมดจึงเป็นที่ตั้งของสถานที่ราชการ ที่พักข้าราชการและสโมสรข้าราชการ โดยไม่มีอาคารพาณิชย์ นอกจากบ้านพักที่ทางราชการสร้างให้ชาวยุโรปเช่า

สำหรับที่ดินของบริษัททุ้งคาฮาเบอร์ที่ถนนดำรงนั้น บริษัทก็ได้ใช้เป็นที่พักของผู้จัดการใหญ่ ส่วนพนักงานและวิศวกรชาวต่างประเทศอื่น ๆ นั้นยังคงพักอยู่ที่บริเวณชายทะเลที่ซอยสะพานหิน บางเหนียว ผู้จัดการใหญ่คนแรกของบริษัททุ้งคาฮาเบอร์ ที่เข้าไปอยู่ในบ้านพักนั้นคือ กัปตันเอดวาร์ด ที. ไมลส์ ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มการทำเหมืองแร่ในทะเลโดยไซ้เรือขุดเป็นรายแรก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2450

หลังจากที่กัปตันไมลส์ได้มีอายุมากพอสมควรแล้วก็ได้เดินทางกลับไปต่างประเทศและให้ลูกหลานดำเนินงานต่อไป เนื่องจากบริษัททุ้งคาฮาเบอร์เป็นบริษัทมหาชนจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ผู้จัดการต่อ ๆ มาจึงเป็นผู้จัดการมืออาชีพ ส่วนลูกหลานของกัปตันไมลส์ก็ได้แยกย้ายกันไปทำธุรกิจอื่นหรือเข้าไปจัดการเหมืองแร่ที่ครอบครัวถือหุ้นเป็นส่วนใหญ่

บริเวณหน้าบ้านพักผู้จัดการใหญ่ของบริษัททุ้งคาฮาเบอร์นั้น ตั้งอยู่บนเนินสูงกว่าถนนดำรง บ้านพักนั้นเป็นอาคารสองชั้น ชั้นล่างก่ออิฐ ส่วนชั้นบนเป็นไม้ มีบ่อน้ำลึกสำหรับใช้อาบกินทั่วไป ด้านหน้ามีสนามเทนนิส ซึ่งไม่เป็นที่นิยมเพราะทางสโมสรข้าราชการ ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กันก็มีสนามเทนนิสซึ่งมีคนเล่นสนุกสนามมากกว่า และทางทิศตะวันออกของสโมสรข้าราชการ ต่อมาก็เป็นที่ตั้งสโมสร เดอ ยูไนเต็ด คลับ ของชาวอังกฤษ ซึ่งเล่ากันว่าในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง สโมสรนี้ยินดีต้อนรับแต่ผู้จัดการชาวอังกฤษและเครือจักรภพเป็นส่วนใหญ่ นายช่างเรือขุดชาวออสเตรเลียหลายคนเล่าให้ฟังว่า พวกเขาไม่ได้รับการต้อนรับจากสโมสร เดอ ยูไนเต็ด คลับ จึงได้เปิดสโมสร ไมเนอร์ส ขึ้นที่ริมทะเลสะพานหินซึ่งเหมาะกับพนักงานชั้นผู้น้อยของบริษัททุ้งคาฮาเบอร์ ซึ่งไม่มีรถยนต์ที่จะเดินทางไปเที่ยวไกล ๆ ได้

บริเวณบ้านพักผู้จัดการใหญ่ของบริษัททุ้งคาฮาเบอร์ที่ถนนดำรง บางजूนั้น พนักงานอื่น ๆ ของบริษัททั้งเกียจ เพราะตั้งอยู่ติดเขาโตะชะซึ่งยังคงเป็นป่ามีสัตว์ป่า เช่น หมูป่า เสือดาวและเสือดำ เนินเข้ามาในเวลาค่ำคืน เพราะสมัยก่อนไม่มีรั้วกัน นอกจากนั้นก็ปรากฏว่ามีฝูงหมู ก่อนที่ผู้ถือหุ้นชาวออสเตรเลีย จะขายหุ้นในบริษัทให้แก่กัปตันชาวอังกฤษ มีผู้จัดการใหญ่คนหนึ่งพักอยู่ในบ้านหลังนี้

ในวันอาทิตย์ ชาวอังกฤษในภูเก็ต นิยมไปเที่ยวบิกนิกที่หาดสุรินทร์ เพราะเป็นที่ซึ่งทางราชการส่งเสริมให้เป็นที่เกี่ยวข้องจากอากาศจนกระทั่งมีสนามกอล์ฟ 9 หลุม ครอบคลุมชาวอังกฤษจากเมืองกัมมะราทิน และบริษัททีนเล ซึ่งอยู่ใกล้ ๆ กับหาดสุรินทร์ ก็มักจะไปร่วมสนุกสนานกับชาวต่างประเทศจากในเมืองทุ่งคา นอกจากการเล่นน้ำทะเลแล้ว ชาวอังกฤษและเครือจักรภพชอบรับประทานข้าวแกงเป็นอาหารกลางวันในวันอาทิตย์ ข้าวแกงนี้เป็นแบบอินเดียซึ่งชาวอังกฤษได้เข้าไปครอบครองอยู่มานาน นอกจากแกงกระหรี่แล้วก็มีเครื่องเคียง เช่น ปลาเล็ก ๆ หอยกรอบ ข้าวเรียกว่า มะม่วงดอง แดงกวาและหอมดองทำให้มีรสอร่อยขึ้น พวกที่เคยอยู่มาก่อนก็มักจะตามด้วย โ กูลามะละกาโ คือ สาหรือน้ำกะทิราดด้วยน้ำตาลมะละกา คือน้ำตาลจากต้นตาลโดนดทำเป็นน้ำเชื่อมใสซึ่ง ชาวอังกฤษนิยมเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นพิเศษ จึงขาดเสียไม่ได้ที่จะต้องเริ่มต้นด้วย ยิน (GIN) และตามด้วย เบียร์ วันที่ผู้จัดการใหญ่ไปด้วยนั้น ได้มีสุขภาพสตรีสองคนออกไปว่ายน้ำทะเล และเหตุใดไม่ปรากฏก็สงสัยเรียกร้องให้คนช่วย เข้าใจว่าว่ายน้ำไม่แข็งแรงพอและเข้าฝั่งไม่ได้ ในบรรดาสุขภาพบุรุษที่ออกไปช่วยกันนั้นก็มีผู้จัดการใหญ่รวมอยู่ด้วย แต่เมื่อช่วยสุขภาพสตรีสองคนเข้าฝั่งมาแล้ว ผู้จัดการใหญ่กลับเป็นผู้รับกรรมแทนเพราะได้จมน้ำจนเสียชีวิต

การเสียชีวิตของผู้จัดการใหญ่ของบริษัททุ่งคาฮาเบอร์ ในทะเลที่หาดสุรินทร์ในครั้งนั้น ได้ทำให้เกิดข่าวลือต่าง ๆ บางก็ว่า ในทะเลที่หาดสุรินทร์มีคลื่นใต้น้ำที่สวนทางกับคลื่นผิวน้ำ (UNDERTOW) ส่วนชาวบ้านนั้นลงความเห็นว่ามีจุด อีกเหตุหนึ่งซึ่งอาจเป็นไปได้ก็คือการลงว่ายน้ำที่ตื้นเกินไป หลังจากรับประทานอาหารมื้อใหญ่พร้อมทั้งเครื่องดื่มก็อาจทำให้เสียชีวิตได้

ในเรื่องคลื่นใต้น้ำนั้น ต่อมาทางบริษัทได้เคยขอให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านสมุทรศาสตร์มาสำรวจ และได้รับคำชี้แจงว่า บริเวณด้านหาดสุรินทร์ไม่มีคลื่นใต้น้ำ มีแต่เพียงคลื่นที่ไหลกลับริมฝั่งเมื่อกระทบชายหาด หรืออาจมี RIP CURRENT ในกรณีที่มีคลื่นทรายนอกฝั่ง

ในวันรุ่งขึ้น หลังจากอุบัติเหตุครั้งนั้น ได้มีพิธีฝังศพที่สุสานคริสเตียนที่ซอยดิ่งชัน และเมื่อทางบริษัทได้แต่งตั้งผู้จัดการแทนผู้จัดการใหญ่ และจัดการเก็บของใช้ส่วนตัวของผู้จัดการใหญ่ส่งให้ครอบครัวของเขาในต่างประเทศแล้ว บ้านพักผู้จัดการใหญ่ก็ว่างลงมีข่าวลือว่ามีคนเห็นผู้อาศัยอยู่เดิมมาเดินงุ่มง่ามอยู่ในบริเวณบ้านพักยามวิกาล

วิศวกรผู้ได้รับหน้าที่ให้เป็นผู้จัดการใหญ่ ในสมัยต่อมาที่บริษัทแองโกล-โอเรียนเตลเข้าไปจัดการ ก็ไม่ยอมย้ายเข้าไปอยู่ที่บ้านผู้จัดการใหญ่ โดยอ้างว่าบริเวณดังกล่าวเป็น MOSQUITO TRAP หรือ ดงยุงร้าย เมื่อเกิดสงครามญี่ปุ่นเดินทัพเข้าประเทศไทยในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2484 ทางทหารก็ได้ใช้บริเวณบ้านพักผู้จัดการใหญ่เป็นที่ตั้งปืนต่อสู้อากาศยาน

เมื่อเลิกสงครามแล้ว มร.วอเรน พาร์สัน ผู้อำนวยการเขตประเทศไทยของบริษัท ได้สั่งให้รื้อบ้านร้างนั้นและเลิกบำรุงดูแลรักษาที่ดินที่ถนนดำรงทั้งแปลง

ในปี พ.ศ. 2503 หลังจากที่บริษัททุ่งคาฮาเบอร์ ทิน เดรอดยง ได้มีฐานะการเงินดีขึ้น เพราะผลการผลิตแร่ดีบุกจากเรือชุดที่ดัดแปลงใหม่ บริษัทจึงได้พิจารณาถึงที่ดินที่ถนนดำรงซึ่งตามประมวลกฎหมายที่ดินไม่ส่งเสริมให้ทิ้งที่ดินว่างเปล่าไว้เป็นเวลานานโดยไม่มีประโยชน์ การประกาศขายก็ไม่ได้รับการตอบสนอง เมื่อจะอุทิศให้สาธารณะประโยชน์ก็ไม่มีโครงการที่น่าสนับสนุนสนใจ ทางบริษัทจึงตัดสินใจที่จะสร้างบ้านพักและเรือนรับรองเพราะบริเวณบ้านพักริมทะเลที่ซอຍสะพานหินมีอาคารปลูกสร้างอยู่เต็มแล้ว

ในการทำความเข้าใจความสะอาดบริเวณที่ดินและบ่อน้ำ คนงานแจ้งว่ามีเศษกระดูกอยู่ในบ่อน้ำ และมีคนป็นต้นไม้คอยแอบมอง ทำให้เกิดเล่าขานกันว่า เป็นบ้านผีสิง กรรมการบริษัทเป็นชาวอังกฤษส่วนใหญ่ซึ่งมีประสบการณ์เรื่องบ้านผีสิงมาเยอะ เพราะในประเทศอังกฤษมีบ้านเก่า ๆ อายุเป็นร้อย ๆ ปีมากมายที่ไม่ติดกและให้ดำเนินการต่อไป จนสร้างตึกเล็ก ๆ 2 ห้องนอนเสร็จเป็นบ้านรับรอง ซึ่งผู้แทนบริษัทจากต่างประเทศที่เดินทางมาติดต่อใช้เป็นที่พัก

ส่วนอาคารอีกหลังหนึ่ง ซึ่งใช้เป็นที่พักผู้อำนวยการเขตนั้น สร้างเสร็จในปี พ.ศ. 2504 และผมก็ได้ย้ายเข้าไปอยู่ เสียดายหรือเสียด้านั้นเราไม่เคยพบ นอกจากเห็นรอยเท้า ผีที่ขอบมาป็นต้นไม้หรือเดินงุ่มง่ามในยามวิกาลนั้น ก็เป็นสิ่งตลกใหญ่ที่ขอบมาเยี่ยมอยู่หลายปี จนในที่สุดก็หายไป บรรยากาศของบ้านผีสิงคงมีแต่ค้างคาวจำนวนมากที่ออกหากินทุกค่ำคืนโดยอาศัยนอนอยู่ใต้หลังคาในเวลากลางวัน และมีตะเคียนคู่ขึ้นอยู่หน้าบ้าน

ย